

Зовнішнє незалежне оцінювання 2020 року з української мови і літератури (додаткова сесія)

Схема оцінювання завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (власного висловлення) з української мови

58. Прочитайте наведений текст.

У життєвих ситуаціях, коли людина змушена приймати доленосні для себе рішення, їй радять: «Ти лише повір у себе – і з усім упораєшся!» Найчастіше, підбадьорена добрими словами, вона сміливо кидається в життєвий вир, навіть не усвідомлюючи, що переоцінила свої можливості або ж недооцінила обставини.

Викладіть Ваш погляд на проблему:

Що краще в житті: вірити у власні сили й ризикувати чи поводитися обачно й не намагатися стрибати вище голови?

Зміст власного висловлення оцінюють за шістьма критеріями, як показано в таблиці 1.

Таблиця 1

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
1. Теза	Учасник формулює тезу, яка репрезентує його власну позицію. Учасник висловлюється в один із таких способів: – стверджує, що краще вірити у власні сили й ризикувати, коли необхідно приймати доленосні для себе рішення;– стверджує, що краще поводитися обачно й не намагатися стрибати вище голови, коли необхідно приймати доленосні для себе рішення;– стверджує, що, коли необхідно приймати доленосні рішення, варто оцінити ситуацію й в одних випадках краще повірити в себе й ризикнути, а в інших – бути обачним, виваженим, критично оцінюючи власний потенціал;– стверджує, що, коли треба приймати доленосні рішення, не варто боятися ризикувати й переоцінювати свої можливості, бо завжди поруч будуть люди, які підтримають тебе або доброзичливо вкажуть на помилки;– зазначає, що саме сміливі завжди мають щастя, досягають успіху;– пише про те, що той досягає мети, хто крок за кроком рухається, не впадаючи в крайнощі. Орієнтовні опорні слова: - <i>молодь, юнацтво, молоді люди, юнаки і дівчата, памолодь; особа, людина; інші, близькі, рідні, друзі, товариші, одностудії; відчайдух, гаряча голова; поміркований, розважливий;</i>- <i>ситуація вибору, доленосне рішення, кризова ситуація, життєві пертурбації, життєвий вир, перипетії, проблеми, труднощі;</i>	2

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
	- мета, ціль, успіх, перемога, досягнення, злет; падіння, невдача, розчарування, розпач, зневіра; - віра в себе, впевненість у власних силах, сміливість, відчайдушність, ризиковість, авантюризм; самовпевненість, переоцінювання можливостей; невпевненість, боязкість, слабкодушність; - підтримка, порада, добре слово, підбадьорювання, конструктивна критика; - ризикувати, іти на ризик, дерзати, наважуватися, набиратися духу, мати відвагу, бути сміливим, покладатися на себе, вірити в себе, розраховувати на власні сили, (не) сподіватися на допомогу інших, бути впевненим / не бути самовпевненим, критично оцінювати ситуацію, реально оцінювати власні сили; - сміливі завжди мають щастя, бути тихішим на поворотах, вода камінь точить, бери вершину – матимеш середину, на власний страх і ризик, (не) стрибати вище голови. Наявність конструкцій із причиновими сполучниками (підрядної обставинної причинової частини <i>бо, адже, оскільки...</i>) у тезі можна вважати аргументом	
	У роботі немає вправного формулювання тези, але є речення та ключові слова, що доносять власний погляд учасника на обговорювану проблему. Учасник лише констатує, що людина повинна бути сміливою, ризиковою, відчайдушною, має вірити в себе, не зазначаючи, що йдеться про ситуації якогось важливого життєвого вибору. Учасник пише лише про необхідність бути обачним, виваженим, обережним у житті, не пов'язуючи це з ситуаціями важливого життєвого вибору. Учасник пише лише про важливість дослухатися до порад інших, не пов'язуючи це з ситуаціями важливого життєвого вибору. Учасник лише стверджує, що в ситуаціях важливого життєвого вибору людина може чинити по-різному, не конкретизуючи, як саме. Учасник лише стверджує, що в ситуаціях важливого життєвого вибору людина може переоцінювати свої можливості або ж недооцінювати обставини, не зазначаючи, до чого це може призвести	1
	Учасник не формулює тези. Зміст висловлення свідчить про відсутність власної позиції щодо порушеної проблеми й несформованість того чи іншого погляду на неї. Учасник формулює тезу, що не відповідає запропонованій темі	0
2. Аргументи	Учасник розвиває свою думку, наводячи принаймні два доречні й переконливі аргументи (докази, підстави для обґрунтування, підтвердження висловленої тези), що пов'язують тезу з прикладами	2

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
	Учасник наводить принаймні один доречний аргумент (доказ, підставу для обґрунтування, підтвердження висловленої тези). Аргументи дублюють один одного, тобто другий аргумент перефразовує зміст першого. Один з аргументів не є доречним стосовно сформульованої тези	1
3а. Приклад із літератури чи інших видів мистецтва	Учасник не наводить жодного аргументу для обґрунтування тези, або наведені аргументи не є доречними Аргументи підкріплено, проілюстровано принаймні одним розгорнутим, добре поясненим прикладом з художньої літератури чи з іншого виду мистецтва. Указано проблему, порушену у творі, художній образ, через який проблему розкрито, назву й автора твору. У творах з інших видів мистецтва, зокрема медіатекстів, тестований може не вказувати автора. Ілюстрацію логічно вписано в розвиток доведення, вона свідчить про розуміння учасником того, як його міркування стосовно шляхів розв'язання певної проблеми виявлено, підтверджено в мистецькому творі	0
3б. Приклад, що є випадком із життя або історичною подією	Немає мотивації наведення прикладу; приклад не конкретизований через художній образ; у прикладі є фактичні помилки Прикладу з літератури чи інших видів мистецтва немає, або він не є доречним Учасник наводить принаймні один доречний приклад із власного життя або подію з історії чи суспільно-політичного життя, що є конкретною, локалізованою в часі та просторі. Ілюстрацію логічно вписано в розвиток доведення, вона свідчить про розуміння учасником того, як його міркування стосовно шляхів розв'язання певної проблеми виявлено, підтверджено ситуаціями з особистого життя конкретних людей або в суспільному минулому чи сьогоденні. Учасник може покликатися на факти з біографії митців, що стосуються їхнього суспільно-політичного життя	1
4. Логічність, послідовність	Немає мотивації наведення такого прикладу; він не конкретизований; у ньому є фактичні помилки Прикладу з історії, суспільно-політичного чи власного життя немає, або він не є доречним Висловлення демонструє зосередженість на запропонованій проблемі, цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу). Заявлену тезу учасник послідовно доводить. Він постійно тримає порушену проблему у фокусі своєї уваги, не відступаючи вбік. Учасник висловлює думки в певній послідовності, відбирає лексичний матеріал і мовленнєві засоби відповідно до теми й ситуації міркування, використовує різноманітні синтаксичні конструкції. Текстові властива зв'язність, яку можна простежити і на рівні розгортання думки, і на рівні правильного й доречного використання спеціальних засобів зв'язку. Учасник структурує роботу за абзацами	2

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
	Учасник відволікається від обговорюваної проблеми. У роботі є порушення логічності, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки. Учасник не структурує роботи за абзацами	1
	Логіки викладу, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки немає	0
5. Висновок	Наприкінці власного висловлення учасник робить підсумок зі свого доведення, указуючи на те, яку домінуючу думку (позицію) він урешті тримав у полі зору, коли наводив аргументи й приклади. Висновок відповідає запропонованій темі й органічно пов'язаний із тезою, аргументами й прикладами.	2
	Висновок розташований наприкінці роботи	1
	Висновок лише частково відповідає тезі або лише частково пов'язаний з аргументами та прикладами	0
	Висновку немає; висновок не відповідає сформульованій у власному висловленні тезі; висновок не пов'язаний з аргументами та прикладами	0

Мовне оформлення власного висловлення оцінюють за двома критеріями (**6а** та **6б**), як показано в таблицях 2 і 3.

Таблиця 2

Критерій	Кількість помилок	Бали
6а. Орфографія та пунктуація	0–1	4
	2–6	3
	7–11	2
	12–16	1
	17 і більше	0

Таблиця 3

Критерій	Кількість помилок	Бали
6б. Лексика, граматики та стилістика	0–1	4
	2–4	3
	5–7	2
	8–10	1
	11 і більше	0

Під час оцінювання орфографічної й пунктуаційної нормативності роботи **2 (дві) негрубі** помилки рахують як **1 (одну) грубу**. До негрубих зараховують такі помилки:

- у написанні великої літери в складних власних назвах;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках нерозрізнення **не/ні** (*не хто інший / ніхто інший ...*);
- у випадках, коли замість одного розділового знака поставлений інший;
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їхньої послідовності.

Негрубу орфографічну й негрубу пунктуаційну помилки НЕ ДОДАЮТЬ і НЕ ЗАРАХОВУЮТЬ як **1 (одну) грубу**.

Систематичне порушення норм милозвучності (**3 (три) і більше** випадків порушення на одне з правил: *у-в, і-й-та*) рахують як **1 (одну)** орфографічну помилку.

Відсутність крапки в кінці речення рахують як пунктуаційну помилку тільки один раз.

Порушення норм написання псевдонімів вважають орфографічною помилкою. Орфографічною помилкою НЕ є скорочення імен та імен по батькові в написанні псевдонімів, частиною яких є справжнє прізвище або ім'я митця, наприклад, І. С. Нечуй-Левицький або Г. Квітка-Основ'яненко, П. Мирний, М. Хвильовий. В інших випадках такі скорочення є орфографічною помилкою, наприклад, Л. Українка, О. Вишня.

Несловесні записи (цифри, піктограми тощо) не враховують у кількість слів.

Ухвалено на засіданні предметної фахової комісії з української мови
при Українському центрі оцінювання якості освіти

05 серпня 2020 р.